

Ελένη Μπούκουρα-Αλταμούρα

Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια (<http://el.wikipedia.org/>)

Ε. Μπούκουρα-Αλταμούρα, *Αυτοπροσωπογραφία*.

Η **Ελένη Μπούκουρα-Αλταμούρα** (Σπέτσες, 1821 – Σπέτσες, 19 Μαρτίου 1900) ήταν ελληνίδα ζωγράφος του 19ου αιώνα, της οποίας η τραγική ζωή έγινε το θέμα ενός μυθιστορήματος και ενός θεατρικού έργου.

Η Μπούκουρα-Αλταμούρα ήταν κόρη του καπετάν Γιάννη Μπούκουρα ή Μπούκουρη, του μετέπειτα πρώτου θεατρώνη της Αθήνας. Παιδί ακόμα, έκλεβε αποκέρια και ζωγράφιζε φίλες της που της πόζαραν στην αυλή του παρθεναγωγείου. Ο πατέρας της, αναγνωρίζοντας το ταλέντο της, προσέλαβε δάσκαλο στο σπίτι τον καθηγητή του Σχολείου των Τεχνών, Ραφαέλο Τσέκκολι. Με συστατική επιστολή του, η Ελένη έφυγε στην Ιταλία το 1848 για σπουδές.

Στην Ιταλία, παρακολούθησε μαθήματα ζωγραφικής στην Νεάπολη, στην Ρώμη και ίσως στην Φλωρεντία, μεταμφιεσμένη σε άντρα. Ερωτεύθηκε τον ιταλό ζωγράφο και γαριβαλδινό επαναστάτη Φραντσέσκο Σαβέριο Αλταμούρα (Francesco Saverio Altamura) και απέκτησε μαζί του τρία εξώγαμα παιδιά: τον Ιωάννη, την Σοφία και τον Αλέξανδρο. Προκειμένου να νομιμοποιήσει την σχέση της με τον Αλταμούρα, ασπάστηκε τον καθολικισμό και τον παντρεύτηκε. Όμως, το 1857 ο σύζυγός της την

εγκατέλειψε και έφυγε με την ερωμένη του, την αγγλίδα φίλη της ζωγράφο Τζέιν Μπένμαν Χέυ (Jaine Benhman Hay), παίρνοντας μαζί του τον μικρότερο γιο τους, τον Αλέξανδρο.

Η Μπούκουρα-Αλταμούρα επέστρεψε κατόπιν στην Ελλάδα με τον Ιωάννη και την Σοφία, και άρχισε να παραδίδει μαθήματα ζωγραφικής σε κοπέλες της Αθήνας. Όμως, το 1872 αρρώστησε από φυματίωση η κόρη της και αναγκάστηκε να πάει στο σπίτι του αδελφού της στις Σπέτσες προκειμένου να αλλάξει αέρα το άρρωστο παιδί της. Τελικά, η Σοφία πέθανε στα τέλη του 1872 σε ηλικία μόνον 18 ετών. Μετά τον θάνατο της κόρης της, η Μπούκουρα-Αλταμούρα επέστρεψε στην Αθήνα.

Το 1876 ο γιος της και ανερχόμενος ζωγράφος Ιωάννης Αλταμούρας ολοκλήρωσε τις σπουδές του στην Κοπεγχάγη και επέστρεψε στην Αθήνα γεμίζοντας με χαρά την χαροκαμένη μητέρα. Όμως η χαρά της διήρκησε πολύ λίγο· ο Ιωάννης προσβλήθηκε και αυτός από φυματίωση και πέθανε τον Μάιο του 1878. Η απώλεια των δύο νέων προκάλεσε νευρικό κλονισμό στην μητέρα τους και την οδήγησε στην τρέλα. Σε ηλικία 60 ετών περίπου, η Μπούκουρα-Αλταμούρα επέστρεψε στις Σπέτσες, όπου έκαψε όλα — ή σχεδόν όλα — τα ζωγραφικά της έργα. Πέθανε σχεδόν άγνωστη στις Σπέτσες το 1900. Κηδεύτηκε στο κοιμητήριο της Αγίας Άννας στις Σπέτσες. Αργότερα, τα οστά της, όπως και εκείνα της Σοφίας και του Ιωάννη, μεταφέρθηκαν από τους απογόνους της στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών σε κοινό τάφο της οικογενείας Μπούκουρα-Αλταμούρα.

Προτεινόμενη βιβλιογραφία

1. Ρέα Γαλανάκη, *Ελένη ή ο κανένας*, εκδ. Άγρα, Αθήνα 1998, ISBN 9603252530. (Νεότερη κυκλοφορία από τις Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2004, ISBN 9600335834.)
2. Κώστας Ασημακόπουλος, *Αστραπή στο δάσος - Ο ακάλυπτος χώρος - Ελένη Αλταμούρα* (τρία θεατρικά έργα), εκδ. Δωδώνη, Αθήνα 2005, ISBN 960385347X.)

Εξωτερικές συνδέσεις

1. Το θλιβερό τέλος της Ελένης Μπούκουρα-Αλταμούρα Άρθρο στην *Ιστορία Εικονογραφημένη*, Αύγ. 2002.
2. Ο βίος της Ελένης Μπούκουρα-Αλταμούρα Σύντομο άρθρο στον ιστοχώρο του Αρβανίτικου Συνδέσμου Ελλάδος.

Τζώρτζια Ο'Κήφι

Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

Η Τζώρτζια Ο' Κήφι στο Αμπικούιου (Abiquiú) του Νέου Μεξικού (ΗΠΑ), φωτογραφημένη από τον Carl Van Vechten, 1950.

Η **Τζώρτζια Ο' Κήφι** [Georgia O'Keeffe: Σαν Πρέρι (Sun Prairie), Ουισκόνσιν, ΗΠΑ, 15 Νοεμβρίου, 1887 – Σάντα Φε, Νέο Μεξικό, ΗΠΑ, 6 Μαρτίου, 1986] ήταν μια αμερικανίδα ζωγράφος.

Η Τζώρτζια Ο' Κήφι είναι γνωστή για τα τοπία της και τους πίνακες λουλουδιών της ερήμου, που συχνά ερμηνεύονται σαν σύμβολα γιονί. Χαρακτηριστικά του ύφους της είναι τα τονισμένα περιγράμματα και οι λεπτές τονικές μεταβάσεις, που συχνά μετασχημάτιζαν το θέμα σε μια γεμάτη δυναμική αφηρημένη εικόνα.

Σπούδασε ζωγραφική στο Ίδρυμα Τέχνης του Σικάγου και στο Art Students League της Νέας Υόρκης. Στο 1914 άρχισε να διδάσκει σε δημόσια σχολεία στο Αμαρίλλο (Amarillo) του Τέξας. Στο 1916 ξεκίνησε να διδάσκει στο κολέγιο Κολούμπια της Νότιας Καρολίνας.

Ενώ ήταν στη Νότια Καρολίνα, ένας φίλος της έδειξε κάποια σχέδιά της στον φωτογράφο και γκαλερίστα Άλφρεντ Στίγκλιτς (Alfred Stieglitz). Εντυπωσιασμένος από τα σχέδια, ο Στίγκλιτς άρχισε τις διαπραγματεύσεις με την Ο' Κήφι για να διοργανώσει έκθεση των έργων της και τελικά η Ο' Κήφι τού επέτρεψε να εκθέσει

μερικά. Ο Στίγκλιτς εντυπωσιάστηκε ιδιαίτερα με τις αποδόσεις τοπίων της αμερικανικής Δύσης.

Το 1916, ο Στίγκλιτς φρόντισε για την μετακόμιση της Ο' Κήφι στην Νέας Υόρκης και της εξασφάλισε ένα σπίτι. Στα χρόνια που ακολούθησαν η Ο' Κήφι και ο Στίγκλιτς ερωτεύτηκαν, πράγμα που οδήγησε τον τελευταίο στο διαζύγιο. Το 1924, η Ο' Κήφι και ο Στίγκλιτς παντρεύτηκαν.

Κατά τη διάρκεια της παραμονής της στην Νέα Υόρκη, η Ο' Κήφι δημιούργησε πολλά έργα ζωγραφικής, συμπεριλαμβανομένων αστικών και αρχιτεκτονικών εικόνων. Με τις διασυνδέσεις του Στίγκλιτς στην καλλιτεχνική κοινότητα της Νέας Υόρκης, το έργο της Ο' Κήφι έγινε ιδιαίτερος γνωστό. Ωστόσο η ίδια κουράστηκε από την ζωή στην Νέα Υόρκη και άρχισε να περνά όλο και περισσότερο χρόνο στην Δύση. Ο Στίγκλιτς, πολλά χρόνια μεγαλύτερός της και με συχνά προβλήματα υγείας, δεν μπορούσε να ταξιδεύει μαζί της. Έτσι, τα ταξίδια της στην Δύση τής έδωσαν την μοναξιά που χρειαζόνταν για να αφοσιωθεί στην τέχνη της.

Η Ο' Κήφι πέρασε πολλά χρόνια στο Τάος (Taos) του Νέου Μεξικού, και από το 1946, την χρονιά που πέθανε ο Στίγκλιτς, μετακόμισε μόνιμα εκεί. Έζησε ανάμεσα στο Τάος και την Σάντα Φε (Santa Fe) μέχρι το τέλος της ζωής της το 1986. Το σπίτι της ήταν στο Αμπικουίου (Abiquiu) του Νέου Μεξικού.

Ρέα Λεονταρίτου

Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

Ρ. Λεονταρίτου, *Μικονιάτικα σπίτια* (χωρίς χρονολογία;). Ελαιογραφία σε καμβά, 73 εκ. x 50 εκ.

Η **Ρέα Λεονταρίτου** (Σμύρνη, 1912 – Αθήνα, 1992) ήταν ελληνίδα ζωγράφος και γραφίστρια.

Σπούδασε ζωγραφική στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών από το 1928 έως το 1933. Ήταν μία από τις πρώτες μαθήτριες του Κωνσταντίνου Παρθένη, με τον οποίο διατήρησε πολύχρονο δεσμό.

Κατά την δεκαετία του 1940, ασχολήθηκε με το αρχιτεκτονικό και βιομηχανικό σχέδιο, καθώς και με τις γραφικές τέχνες, για βιοποριστικούς λόγους.

Το 1951, πραγματοποίησε την πρώτη και μοναδική ατομική της έκθεση, η οποία ωστόσο την καθιέρωσε ως ζωγράφο. Συμμετείχε επίσης σε πολλές ομαδικές εκθέσεις, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

Η ίδια κατέτασσε τον εαυτό της στους οπαδούς του νεοκλασικισμού.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Γιάννης Βουτσινάς, *59 έλληνες ζωγράφοι μιλούν για την τέχνη τους*, Γκοβόστης, Αθήνα 2000, σσ. 223–226.

Θάλεια Φλωρά-Καραβία

Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

Η Θ. Φλωρά-Καραβία ζωγραφίζει στο μέτωπο (1912).

Θ. Φλωρά-Καραβία, *Πορτρέτο γυναίκας* (αχρονολόγητο;). Ακουαρέλα (;), 33 εκ x 24 εκ. Από την συλλογή της Βουλής των Ελλήνων.

Η **Θάλεια Φλωρά-Καραβία** (Σιάτιστα, 1871 – Αθήνα, 1960) ήταν μία από τις πρωτοπόρους ελληνίδες ζωγράφους.

Ο βίος της

Η Φλωρά-Καραβία αποφοίτησε από το Ζάππειο Παρθεναγωγείο της Κωνσταντινούπολης το 1888 και προσπάθησε να σπουδάσει ζωγραφική στο Σχολείο των Τεχνών (την μετέπειτα Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών), αλλά το ίδρυμα αρνήθηκε να την δεχθεί επειδή επρόκειτο για γυναίκα. Έτσι, η ζωγράφος σπούδασε ζωγραφική στο Μόναχο, κοντά στον Γύζη και τον Ιακωβίδη, και κατόπιν στο Παρίσι.

Το 1898 ξαναγύρισε στην Κωνσταντινούπολη, για να ασχοληθεί επαγγελματικά πλέον με την ζωγραφική. Κατά την περίοδο των Βαλκανικών πολέμων, ακολούθησε

τον Ελληνικό Στρατό στις εκστρατείες του και απεικόνισε πάμπολλα πολεμικά στιγμιότυπα σε σχέδια με κάρβουνο, κιμωλία και παστέλ. Τις εμπειρίες της από τα γεγονότα της εποχής εκείνης τις περιέγραψε αργότερα στο βιβλίο της *Εντυπώσεις από τον πόλεμο του 1912-1913: Μακεδονία-Ηπειρος* (τυπ. Μωυσιάδου-Μάρδα, Αθήνα 1936). Ακολούθησε επίσης τον Ελληνικό Στρατό στην Μικρά Ασία (1918–1922). Τέλος, αποθανάτισε σκηνές από τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940–1941.

Από το 1907 και για περισσότερα από τριάντα χρόνια, έζησε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, όπου παντρεύτηκε τον Νίκο Καραβία, εκδότη της ελληνικής εφημερίδας *Εφημερίς*. Στην Αλεξάνδρεια ίδρυσε και διηύθυνε σχολή ζωγραφικής, με σημαντική απήχηση στην τότε ελληνική παροικία της πόλης. Στην Ελλάδα επέστρεψε οριστικά με τον σύζυγό της το 1940. Πέθανε πλήρης ημερών στην Αθήνα το 1960.

Το έργο της

Το έργο της ζωγράφου ξεπερνά τους 2.500 πίνακες. Πέρα από τις πολεμικές απεικονίσεις, η Φλωρά-Καραβία έγινε εξίσου γνωστή και για τα 500 περίπου πορτρέτα της. Ανάμεσα στις διασημότητες που σχεδίασε περιλαμβάνονται ο ποιητής Κ. Π. Καβάφης, η συγγραφέας Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου, κ.ά. Εικονογράφησε επίσης βιβλία και ασχολήθηκε και με την δημοσιογραφία.

Γενικώς, το έργο της Φλωρά-Καραβία εντάσσεται στην λεγόμενη «ακαδημαϊκή Σχολή του Μονάχου», αλλά οι πίνακές της έχουν πολύ από το φως και το χρώμα που χαρακτηρίζει τους μπρεσιονιστές. «Εργάζομαι εμπρεσιονιστικά (sic)», είχε πει η ίδια σε μία συνέντευξή της το 1955. Εντούτοις, στα τελευταία της έργα μετά τον πόλεμο, δείχνει ότι προσπέρασε και τον μπρεσιονισμό, για να στραφεί προς τον εξπρεσιονισμό.

Για την προσφορά της στην ζωγραφική, τιμήθηκε με το Αργυρό Μετάλλιο της Ακαδημίας Αθηνών το 1945 και με τον Σταυρό Ταξιαρχών του Τάγματος της Ευποιίας το 1954.

Έργα της εκτίθενται στην Εθνική Πινακοθήκη της Ελλάδας, στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, στην Δημοτική Πινακοθήκη Ιωαννίνων, στην Πινακοθήκη Ε. Αβέρωφ (Μέτσοβο), και αλλού.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

1. Θάλεια Φλωρά-Καραβία, *Η Θεσσαλονίκη του 1921 μέσα από τα σχέδια της Θάλειας Φλωρά-Καραβία*, Δήμος Θεσσαλονίκης, Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1991, 75 σελ.
2. Γιάννης Βουτσινάς, *56 έλληνες ζωγράφοι μιλούν για την τέχνη τους*, Γκοβόστης, Αθήνα 2000, σσ. 160–166.
3. Δέσποινα Τσουργιάννη, «Η ζωγράφος Θάλεια Φλωρά-Καραβία (1871-1960)», μονογραφία. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2005, 173 σελ. ISBN 960630843X.

Βάσω Κατράκη

Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

Η Βάσω Κατράκη (Αιτωλικό, 1914 – Αθήνα (;), 27 Δεκεμβρίου 1988) ήταν είναι ελληνίδα ζωγράφος και κυρίως διακεκριμένη χαράκτρια.

Φοίτησε την Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών με καθηγητές τον Κωνσταντίνο Παρθένη και τον Γιάννη Κεφαλληνό. Ξεκίνησε με την ζωγραφική αλλά γρήγορα φάνηκε η κλίση της στη χαράκτική.

Η καταγωγή της από το Νησάκι του Αιτωλικού την σημάδεψε ανεξίτηλα στη ζωή της αλλά και στο έργο της. Τα έργα της απεικονίζουν κυρίως την λιμνοθάλασσα, τους ψαράδες με τις βάρκες τους και τα σταφνοκάρια, τα «Γιοφύρια» του Αιτωλικού αλλά και μορφές της επαρχίας, ανθρώπους του μόχθου και απλοϊκές γυναίκες όπως επίσης και σκηνές από την Κατοχή, τον Εμφύλιο και αργότερα την δικτατορία. Για τις πολιτικές της θέσεις, εξορίστηκε κατά την περίοδο του Εμφυλίου αλλά και κατά την περίοδο της δικτατορίας.

Μαθητής και άξιος συνεχιστής της Βάσως Κατράκη υπήρξε ο γνωστός και επίσης πολυβραβευμένος χαράκτης, Απόστολος Κούστας, με καταγωγή από την Ιερή Πόλη του Μεσολογγίου.

Η Βάσω Κατράκη ως χαράκτρια δούλεψε σε μεγάλο βαθμό το υλικό του ψαμμίτη, ένα υλικό που λίγοι χαράκτες έχουν δουλέψει.

Μουσείο «Βάσω Κατράκη» στο Αιτωλικό

Στις 25 Ιουνίου 2006, εγκαινιάζεται στο Νησάκι του Αιτωλικού το μουσείο «Βάσω Κατράκη». Η χαράκτρια κληροδότησε στην γενέτειρά της όλα της τα έργα τα οποία φιλοξενούνται μόνιμα στην μια αίθουσα του μουσείου. Η δεύτερη μεγάλη αίθουσα του μουσείου μπορεί κατά περίπτωση να φιλοξενεί έργα μεγάλων εικαστικών δημιουργών. Το υπόγειο του μουσείου έχει διαμορφωθεί για να λειτουργήσει

αργότερα ως Σχολή Χαρακτικής Τέχνης. Ο ιστορικός της Τέχνης Κώστας Σταυρόπουλος επιμελήθηκε την έκθεση της μεγάλης χαράκτριας.

Το μουσείο έχει χαρακτηριστεί ως μοναδικό μουσείο αμιγώς Χαρακτικής Τέχνης στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη.

Διακρίσεις

Αυτό το πλούσιο έργο με τις χαρακτηριστικές λιγνές μορφές που παραπέμπουν στα κυκλαδικά ειδώλια τής χάρισε σημαντικές διεθνείς διακρίσεις.

1958	Πρώτο βραβείο χαρακτικής	Μεσογειακή Μπιενάλε	Αλεξάνδρεια
1958	Πρέμιουμ	Διεθνής Μπιενάλε χαρακτικής	Λουγκάνο
1965	Επίτιμο μέλος	L' Accademia Fiorentina delle Arti del Disegno	Φλωρεντία
1966	Διεθνές βραβείο Λιθογραφίας "Ταμαρίντ"	Μπιενάλε	Βενετία
1976	Intergrafik	Διεθνής έκθεση χαρακτικής	Ανατολικό Βερολίνο